

Podporujme, co je zdravé pro další vzdělávání umělecky nadaných dětí

Umění s radostí – a radost z umění

Richard Kozohorský, autor rozhovoru, foto archiv Zdeňky Valentové

► Patrně není nad to, objevovat v dítěti estetické cítění a v jeho průzračném nitru nadání tvořit či interpretovat cosi krásného a smyslům libozvučného. Je úžasné, jaké renomé si velkopopovická Základní umělecká škola Josefa Lady v naší obci za třicet let své existence vybudovala, a s jakou invencí a erudiicí se věnuje její učitelský sbor stále narůstajícímu počtu mladých adeptů hudebního, výtvarného, literárně dramatického či tanečního umění. A aby byl výčet aktivit ZUŠ úplný, v roce 2014 se pro velký zájem začaly vyučovat počítačová grafika a animace. A vznikla její pobočka v Kamenici a o tři roky později i v Kunicích.

Můžeme ale začít a vést rozhovor o výchově k umělecké originalitě, když v každodenní kakofonii koronavirových statistik, příkazů, zákazů, odkazů zní falešné tóny dezinformací? A co hůř, když odkudsi z potměných koutů zní bagatelizace všeho, co se zdravým rozumem souvisí?

(Těsně před uzávěrkou: vláda od čtvrtek 22. 10. omezila volný pohyb s výjimkou cest do práce a na nákup, uzavřeny jsou obchody s výjimkou potravin či lékáren. To vše – zatím – do 3. listopadu 2020...)

► Jak neúprosná, či nepříliš logická jsou opatření proti běžné činnosti vaší umělecké školy, ptám se ředitelky „ZUŠky“, paní magistry Zdeňky Valentové.

ZV: „Začali jsme reagovat rychle: výuka hudebního a literárně dramatického oboru běží přes Skype a WhatsApp, taneční obor zasíláním a umístováním videí na web školy a ve výtvarném oboru jsme připravili pracovní listy s ukázkami a návody k tvoření. Rodiče i děti to oceňují a my rovněž. Vážíme si spolupráce s rodiči, je to velmi důležité. Jsme sice škola, ale protože jsme stále vnímáni jako jakýsi nepovinný kroužek, nesetkáváme se vždy s ochotou zapojit děti do výuky v karanténě a zaplnit jejich volný čas zábavnou, tvůrčí činností. Leč, některé reakce byly zbytečně ostré, až urážející. Moc nás těší, že kladných ohlasů je naprostá většina.“

► Výuka je tedy momentálně distanční.

ZV: „Stoprocentně. Co bude dál, uvidíme 3. listopadu. Pokud ne dřív.“

► Jaký ohlas má tenhle kolotoč restrikcí mezi rodiči? Slýchám slova nejvyššího uznání, je ale možné že jsem neslyšel všechna...

ZV: „Školní rok jsme ukončili vyhlášením nejlepších žáků ve Výzvách a Karanténě Superstar. Dokladem dobrých výsledků práce dětí a učitelů bylo závěrečné vystoupení 24. června v knihovně. Rodiče nás chválili a my jsme děkovali rodičům, kteří nás i své děti pocho-
pili a podporovali. Z mailů a SMS, například: „...děkujeme za ocenění, jsem na dceru hrdá a jsem ráda, že mohla i na dálku pracovat...“ „...děkuji za pěkná a obsáhlá hodnocení prací našich dětí...“

Anebo:
„...platit nebudu, stáhnout cosi z internetu si dokážu taky...“

„...tu slevu jsem si představovala jinak. Tohle je, jako když si v luxusním hotelu vobjednám jídlo, pošlou mi recept a já zaplatím luxusní cenu...“ Podotýkám, že jsme poskytli částečnou slevu na školném, i když jsme nemuseli. Přesto maminka reagovala takto. Přitom slevy jsme

Osobnost:

Mgr. Zdeňka Valentová, 60 let

> Vzdělání: ZŠ a gymnázium v Benešově a Pedagogická fakulta UK Praha

> Narodila se a žije v Benešově, v letech 1981-1994 bydlela ve Velkých Popovicích

> Je vdaná, má 2 dcery a 3 vnoučata

poskytli na žádost rodičů, na rozdíl od většiny ZUŠek, které je striktně odmítly. Zajímala jsem se o průběh distanční výuky jinde a vím, že v mnoha renomovaných školách ve Středočeském kraji probíhala výuka polovičatě a mnoho škol zavřelo do září.“

„Vážíme si spolupráce s rodiči, je to velmi důležité.“

► Absence osobního kontaktu učitele s pěvcem, flétnistou nebo tanečníkem je zřejmě komplikovanější, než pro výtvarníky či fotografy. Nebo se mýlím?

ZV: „Osobní kontakt nám citelně schází všem. Je dobře, že hudebníci a dramatický obor mohou učit přes média. Je tam problém se zkreslením obrazu, se zpomalováním zvuku, ale individuální kontakt většina kolegů má. U starších žáků si ho dokonce obě strany pochvalují. U výuky větších skupin je to těžší. Tanečníci zasílají nahraná videa, korigují ta doručená.“

Ve výtvarném oboru zašleme úkol, a děti, to nakreslí. Malovat či kreslit v přímém přenosu by bylo dost komplikované, dětem vyhovuje víc, když si čas vyhradí samy. Z naší strany pak chodí dětem slovní hodnocení a poděkování. A mohou se s námi spojit telefonicky.“

► **Zájem o vaši výuku narůstá. Jak náročné jsou podmínky pro přijetí zájemců?**

ZV: „V hudebním oboru, pokud někdo nemá sluch, píle nestačí. Leccos se dá vypěstovat a naučit, ale k tomu musejí být aspoň minimální muzikální předpoklady. V kolektivních oborech se snažíme dělat přijímačky bez stresu, děti předvedou, co umí, popovídáme si s nimi i s rodiči. Děti se tak nejlépe projeví, a my poznáme, jaké mají předpoklady pro daný obor.“

„Nesetkáváme se vždy s ochotou zapojit děti do výuky v karanténě.“

► **Přijde adept a nemá hudební sluch. Může zahrát třeba na klavír?**

ZV: „Mám pár osobních zkušeností, sedm let jsem na klavír chodila. Klavír má ‚hotový tón‘, netvoříte ho tedy podle sluchu jako třeba na houslích. Dá se leccos nadřít, dotyčný může být technicky zdatný a prstoklady zvládne. V praxi jsem se s tím setkala. Dívka se naučila vše po dlouhém cvičení, ale protože byla bez sluchu, byla to doslova hrůza.“

► **Jak složité je odhalit míru talentu malých zájemců o výuku? Lze předcházet ztrátě nadaného chlapce nebo dívky, kteří na dveře „ZUŠky“ nezaklepou?**

ZV: „Pokud v tomto oboru pracujete, vlohy pro ten či onen obor poznáte. Netvrdím, že vždy úplně snadno, ale většinou ano. Pomáhají nám v tom mateřská i základní škola. Pokud se talent objeví v rodině, která nemá k uměleckým směrům vztah ani zkušenosti, ale má zájem, aby jejich děcko rozvíjelo své nadání, dá se s ním dobře pracovat. Měla jsem z podobné rodiny žákyni, společně jsme vybraly výtvarnou školu, kterou úspěšně vystudovala. A rodiče mi to s díky připomněli. To moc potěší.“

► **Zaujalo mě, že vyučujete i step. Krásná, byť velmi, velmi těžká disciplína, že?**

ZV: „Ano. I proto ho vyučujeme už pouze okrajově. Když ho u nás před lety začal učit tanečník, pan Milan Degen, odborník a autor mnoha publikací o této disciplíně, byl to velký boom. Děti ale zkrátka zjistily, jak je to náročné, a zájem ochabl. Navíc, podle nového Rámcově vzdělávacího programu není tento druh tance povolen jako samostatný předmět.“

► **Díky mučivému stavu před povinným veřejným vystoupením jsem, co ado-**

lescent, rezignoval po čtyřech letech studia houslí... Jaký recept na léčbu trémy mají v rukávu vaši učitelé?

ZV: „Vím, že kolegové, ač profici, trému mají. Některé děti tréma od vystoupení zrazuje, jiné předvést své umění před veřejností baví. ‚Soustřed se na to své, nezmatkuj, o nic nejde‘ jsou slova uklidňující před vystoupením, jinak platí pravidlo: ‚Když to zvoráš, nevracej se a jed‘ dál‘. Hlavně utěšit ty, u nichž dojde i na slzičky. A vyplatí se i toto: ‚Představ si, že by vystupovali ti z publika, taky by měli trému. Chápu a drží ti palce‘.“

► **Věhlasný Leonard Bernstein zval děti k poznávání tajů symfonické hudby do newyorské Carnegie Hall, legendární Fred Astaire dotančil až na samý vrchol, Anna Netrebko, Piotr Beczala nebo Tom Jones zpívají, až se dech tají... A co třeba monolog Hamleta v podání Radovana Lukavského? Znají už děti jména některých uměleckých osobností?**

ZV: „Jak které. Záleží i na rodině. Ve větších městech je výhodou lepší dostupnost velkých a klasických scén. A Praha zas až tak daleko není. Děti se učí teorii v hudební nauce. Také jsem ji nemusela, a až asi v sedmé třídě jsem zjistila, jak je pro praktické hraní na nástroj užitečná. Týká se to i dějin hudby. A příklad z praxe. Když se ve výtvarce učíme novou techniku, ukazujeme si příklady v Dějinách umění, vysvětlují, proč a jak budeme postupovat. A děti opáčí: ‚No, a už budeme kreslit?‘ Takže na tomto stupni jde hlavně o praktickou výuku.“

„Osobní kontakt nám citelně schází všem.“

► **Vedete, paní ředitelko, tento pozoruhodný institut uměleckých nadějí, už 28 let, od roku 1992. Na jaké úrovni se tehdy škola nacházela?**

ZV: „V roce 1990 jsme byli čtyři vyučující: tři hudebníci a já ve výtvarce, padesát dětí v hudebním oboru, dvacet ve výtvarném. V roce 1991 přibyl obor taneční. Z Lidových škol umění se staly Základní umělecké školy. Devadesátá léta nebyla jednoduchá. Problém byl s financováním. Obrat k lepšímu nastal po roce 2000, školy se staly samostatnými právními subjekty. Nejlepší období prožíváme posledních 8 let. V roce 2016 tomu pomohla medializace a propagace Nadačního fondu mezzosopranistky, paní Magdalény Kožené, která založila celostátní happeningovou přehlídku ZUŠ OPEN. Bylo to krásné období. Teď je otázka, co s námi udělá koronavirus.“

► **Prozradíte mi, který z uměleckých oborů s vámi putuje od dětství?**

ZV: „V Benešově jsem absolvovala I. cyklus klavíru a tři roky kytary, a po založení výtvarného

oboru i ten. A u něj jsem už zůstala. Bavilo mě ale i divadlo, se školou jsme jezdili i do Prahy na různá představení. A se spolužáky jsme rádi hráli divadlo loutkové, maňáskové, co kdo měl doma k dispozici. Pocházím z učitelské rodiny, takže jsem měla ke škole blízko, vlastně jsem tam s rodiči vyrůstala. Nakonec jsem si vybrala obor český jazyk – výtvarná výchova pro základní a střední školy na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy Praha. V roce 1990 jsem dostala nabídku vyučovat výtvarný obor na vznikající samostatné ZUŠce ve Velkých Popovicích. O konkurzu na ředitele ZUŠ mi řekl tehdejší pan starosta Ing. Jan Maťátko. Zúčastnila jsem se – a jsem tu dodnes.“

„ZUŠkám pomohla medializace a propagace Nadačního fondu mezzosopranistky, paní Magdalény Kožené.“

► **Symbolem letité podpory obce a vzájemné spolupráce s vaší ZUŠkou je datum 9. září 2019. Toho dne jste přijala z rukou místostarosty, pana Tomáše Chramosty, klíče od nové budovy, abyste pak společně odhalili desku s názvem a logem školy nad hlavním vchodem domu v Masarykově ulici č.p. 219.**

ZV: „Oslavovali jsme Den učitelů, paní starostka přijala naše pozvání a přinesla mně nádherný dar k 30. výročí školy: možnost koupě jednoho ze 2 objektů v obci. Nejvíce se nám líbil ten, který nakonec obec koupila a v němž finišuje rekonstrukce.“

► **Dovolte mi, paní ředitelko, abych citoval jednu z maminek, jejíž ratolest váš institutu navštěvuje: „Máme unikátní systém individuální výuky žáků na ZUŠkách, který nemá ve světě obdoby. Chraňme a podporujme proto, co je zdravé a dobré pro další rozvoj a vzdělávání umělecky nadaných žáků.“**

ZV: „S tím světovým unikátem to má pravdu. ZUŠky jsou i na Slovensku a obdoba ZUŠek je v Polsku. Ale nejsou tak početné jako u nás.“

► **Povězte mi, paní magistro, odkdy je duchovním strážcem vaší školy velký kamarád dětí, malíř a spisovatel, mistr Josef Lada?**

ZV: „S tím nápadem přišel pan zástupce Pavel Špunda: ‚Jsem přece v kraji Josefa Lady? Proč bychom se tedy nemohli pokusit posvětit školu jeho jménem?‘ Požádali jsme mistrova vnučka, pana Mgr. Josefa Ladu, a ten souhlasil! Právo rozšířit takto název školy jsme získaly v roce 2017. Pavel Špunda je také autorem názvu našeho vzdělávacího programu: ‚Umění s radostí – radost z umění‘. Toto motto je naším krédem, tím, kam chceme nadále směřovat.“

Děkuji Vám za rozhovor. ■